

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sayıştay'ın Taşkın Risk Raporunda ülkemizde yaşanan taşkınların sebeplerine ilişkin önemli tespitler yer almaktadır. Taşkınların önlenmesi, gerekli tedbirlerin alınması ve Sayıştay'ın raporunda taşkınlarla ilişkin bulguların ilgili kurumlar tarafından düzeltilmesinin sağlanması amacıyla; Anayasa'nın 98 inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca, bir Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz. 22.11.2022

Oya ERSOY

İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Sayıştay'ın 2022 Taşkın Risk Raporu'nda birçok kentte yaşanan taşkınların nedenlerine ilişkin tespitler yapılmıştır. Sayıştay'ın raporuna göre son zamanlarda ülkemizde çok sayıda kişinin ölümüne neden olan taşkınların en önemli sebepleri; dere yataklarındaki yapılaşma, köprü ve menfezlerin taşkınlarla uygun şekilde yapılmaması ve dere yataklarına hafriyat dökülmesidir. Sayıştay raporunda yerleşim alanlarının fiziki planlamasında taşkın riskinin yeterince dikkate alınmadığını, imar planlarının DSI'den taşkın riski konusunda görüş alınmadan veya görüşlere riayet edilmeden yapıldığı ifade edilmiştir.

Taşkın Risk Raporu'na göre dere yataklarının üzeri taşkın riskini artıracak şekilde kapatılmaktadır. Raporda dere yataklarından kaynaklanan koku vb. oluşumların engellenmesi amacıyla kapatma işlemlerinin yapıldığı belirtilse de taşkın riskinin hesaplanmadan dere yataklarının kapatılmasının oluşacak taşkın riskini artırdığı belirtilmiştir.

Derelerin üzeri genellikle çevre kirliliğinin önlenmesi ve kentleşme sebebiyle ortaya çıkan alan ihtiyacının karşılanması amacıyla kapatılmaktadır. Sayıştay; derelere evsel ve diğer tür atıkların bırakılması ve atık su şebekesinin deşarj edilmesi gibi sebeplerle oluşan görüntü kirliliği ve kötü koku ile ortaya çıkan böcek, sinek vb. diğer unsurlar nedeniyle dere yatağının

üzerinin kapatılarak sorunun çözümü yoluna gidilse de bu uygulamanın taşkın riskini artırıcı etkilerinin göz ardı edildiğini ifade etmiştir. Raporda özellikle kentleşmenin yoğun olduğu alanlarda ihtiyaç duyulan yol, kavşak, otopark, pazar yeri ve diğer çeşitli alt ve üst yapı unsurları için alan yaratılması amacıyla derelerin üzerlerinin kapatıldığı ancak bu sorunun temel olarak kentlerin çevresel faktörlere göre dizayn edilmemesinden kaynaklandığı belirtilmiştir.

Raporda, şehirlerin alt ve üst yapılarının ihtiyaçlarının karşılanamayacak duruma gelmesinden dolayı çevresel faktörlerin ve ortaya çıkacak risklerin göz ardı edilerek çözümler üretildiği açıkça belirtilmiştir.

Taşkın Risk Raporuna göre DSİ'den uygun görüş alınmadan derelerin üstünün kapatıldığı çok sayıda uygulama bulunmaktadır. Taşkın, Arıza ve Müdahale Bilgi Sistemi kayıtlarına göre 2013-2020 yılları arasında dere yatağının üzerinin usulsüz bir şekilde kapatıldığı tespit edilen toplam 371 adet müdahale bulunmaktadır. Bu ihlallerden 158'i belediyeler 8'i ise il özel idareleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Diğer ihlaller ise, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilere aittir.

Sayıştay'ın başka bir tespiti ise köprü ve menfezlerin projelendirilmesinde taşkın riskinin yeterince dikkate alınmamasıdır.

Raporda akarsu ve derelerde geçiş yapıları olan köprü ve menfezlerin projelendirilmesinde hidrolik kesit tahkiklerinin her zaman DSİ'nin onayına sunulmadığı, müdahaleler ile kesiti daraltılan derelerde hidrolik kesit tahkiklerine uygun geçiş yapıları yapılmadığı ifade edilmiştir. Bu nedenle derelerde taşkın riskini artıran yetersiz kesitli köprü ve menfezler bulunmaktadır.

Derelerin akış düzenini etkileyen, araç, insan ve hayvanların güvenli geçisi için inşa edilen köprü ve menfezler uygun kesitte projelendirilmediği takdirde taşkınlara sebebiyet vermektedir.

TAMBİS kayıtlarına göre 2013-2020 yılları arasında 1051 adet uygunsuz köprü tespit edilmiştir. TAMBİS kayıtlarına göre Balıkesir'de 327, Giresun'da 125, Bartın'da 124, Karabük'te 68, Muğla'da 68, Sakarya'da 52, Rize'de 44, Artvin'de 38, İstanbul'da 27, Hatay'da 21 uygunsuz köprü bulunmaktadır. Uygunsuz köprülerin bulunduğu iller geçmişte taşkınlara yaşamış, gelecekte de yaşama riski olan illerdir.

Büyükşehir Belediyeleri tarafından son 5 yılda inşa edilen köprü ve menfezlerin 665'inin projesi için DSİ'den hidrolik kesit onayı alınmış, 2053 köprü ve menfez projesi ise DSİ'den onay alınmaksızın uygulamaya konulmuştur.

29 Büyükşehir Belediyesi'nden 10'u köprü projelerinde, 6'sı menfez projelerinde kullanılan taşkın tekerrür debisine yönelik soruyu cevapsız bırakmıştır.

4 Büyükşehir Belediyesi'nde de köprü ve menfez projelerinde debi hesaplaması yapılmamaktadır.

Diğer bir önemli tespitte dere yataklarına taşkın riskini artıracak müdahalelerde bulunulmasıdır. Bu müdahaleler ruhsatsız yapılaşma ve dere yataklarına hafriyat dökülmesidir ve iki müdahalenin önlenmesi için de yeteri kadar tedbir alınmamaktadır.

Sayıştay'ın raporunda verilen örneğe göre; Seyhan Nehri 1943/20679 sayılı ve 1951/7838 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları ile 4373 sayılı Kanun kapsamına alınmıştır. Buna göre Seyhan Nehri kıyısında Kanun kapsamına alınan yerlerde yapılaşma ve tarımsal faaliyette bulunmak yasak olduğu halde aralarında resmi bina, tesis, mesken, otel ve ibadet yerlerinin de bulunduğu 2479 adet yapı 4373 sayılı Kanun kapsamında koruma altında olan alanda inşa edilmiştir. Kanun ihlalleri yalnızca yapılarla da sınırlı olmamakta, Kanun'da açıkça yasak edildiği halde taşkın alanında meyve bahçesi, fidanlık, sera gibi tarımsal faaliyetlerin yapıldığı da görülmektedir.

Rapora göre yerleşim alanlarının planlanmasında taşkın riskinin değerlendirilmesi için imar mevzuatında öngörülmüş kontrol süreçleri bulunmaktadır. Ancak yasal düzenlemelerle yürürlükteki imar mevzuatı hükümlerinden istisna tutulmuş birçok yapı bulunmaktadır. Yine raporda idarelerin, taşkın riski konusunda DSİ'den görüş alma zorunluluğuna uymadan veya verilen görüşe aykırı olarak imar planı hazırladığı vurgulanmıştır.

2013 yılından beri Taşkın Yönetim Planlarının hazırlanması projeleriyle birlikte taşkın riski altında bulunan yapılar taşkın risk haritalarında belirlenmeye başlanmıştır. Buna göre Düzce'de 2438, Samsun'da 424, Sinop'ta 462, Ordu'da 129, Giresun'da 356, Trabzon'da 385, Rize'de 611 riskli yapı tespit edilmiştir.

Dere yataklarına hafriyat dökülmesi yukarıda da belirtildiği üzere taşkın riskini artıran en önemli uygulamalardan biridir. Sayıştay raporunda mevzuatta düzenlemeler olsa da bunun

önüne geçilmediğini dile getirmiştir. TAMBİS'teki müdahale kayıt verilerine göre 2013-2020 yılları arasında 452 adet izinsiz hafriyat dökümü tespit edilmiştir.

Taşkın Riski Raporunda yaptırımlarla ilgili caydırılığın yeterli olmadığı, Kabahatler Kanununa göre kesilen cezaların çevreye verilen zarar ve sebep olunan taşkın riskinin karşısında oldukça hafif kaldığı vurgulanmıştır.

Öte yandan Karayolları Genel Müdürlüğü'nün projeleri yapan yüklenici firmalarında dere yataklarına hafriyat döktükleri tespit edilmiştir. TAMBİS'ten elde edilen verilere göre 2014 yılından bu yana, KGM'nin yol, köprü ve diğer sanat yapılarına ilişkin yapım işlerini yüklenen yükleniciler tarafından dere yataklarına hafriyat ve diğer malzemelerin dökülmesi suretiyle gerçekleştirilen müdahale sayısı 61'dir.

İklim krizinin derinleşmesi ile birlikte özellikle son yıllarda ülkemizde de aşırı yağışlar yaşanmaktadır. Bu yağışlar sonucu oluşan taşkınlarda hem can hem de mal kayıpları yaşanmaktadır. Yaşanan taşkın ve sellerin önlenmesi, ortaya çıkacak zararın en hafife indirilmesi için Sayıştay'ın tespit ettiği bulgular üzerine çalışılmalıdır. Kentlerin alt ve üst yapılarının projelendirilmesi aşamasında iklim krizinin etkileri, taşkınlar, doğal afetler göz önünde bulundurulmalı ve projeler buna göre şekillendirilmelidir. Sayıştay'ın ortaya koyduğu bulgulara dair adımların atılıp atılmadığını takip etmek TBMM'nin görev ve sorumluluğundadır.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	
2	NURAN İMİR	ŞIRNAK	
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	
4	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	
5	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	
6	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	
7	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
8	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	
9	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	
10	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
11	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	
12	MURAT SARISAÇ	VAN	
13	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
14	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	
15	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	
16	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	
17	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
18	NUSRETTİN MAÇİN	ŞANLIURFA	
19	DİLŞAT CANBAZ KAYA	İSTANBUL	